



Европейски икономически и социален комитет

SOC/410
Кризата, образованието
и пазарът на труда

Брюксел, 14 юли 2011 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

„Кризата, образованието и пазарът на труда“

(становище по собствена инициатива)

Докладчик: г-н **Mário Soares**

На 20 януари 2011 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно

„Кризата, образованието и пазарът на труда“.

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 27 юни 2011 г.

На 473-ата си пленарна сесия, проведена на 13 и 14 юли 2011 г. (заседание от 14 юли 2011 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с единодушие.

*

* *

1. Препоръки

Държавите-членки се призовават:

- да не допускат мерките за преодоляване на икономическата криза и кризата с държавния дълг да поставят под въпрос публичните инвестиции в образованието и обучението;
- да обръщат специално внимание на публичните инвестиции в образованието, научните изследвания и професионалното обучение, когато оценяват своите бюджетни цели в средносрочен план, така че да осигуряват последователност и по-големи инвестиции в тези сектори;
- да наблягат на подобряването на обучението по майчин език и на преподаването на дисциплините НТИМ (наука, технологии, инженерство и математика);
- да подобряват ранното учебно и професионално ориентиране, като отчитат нуждите на пазара на труда;
- да стимулират предприемаческия дух на всички образователни равнища;
- да дават тласък на правилното прилагане на Европейската квалификационна рамка и на развитието на националните квалификационни системи;
- да създават допълнителни възможности за обучение за младите хора, които прекъсват ученето, и за нискоквалифицираните работници, без да се пренебрегват цифровите инструменти;
- да зачитат правото на отделните хора да получават качествено и сертифицирано обучение в професионална среда, независимо от равнището на тяхната квалификация и типа договор;
- да развият признаването, валидирането и сертифицирането на уменията, придобити в различни образователни среди (официални и неофициални), както и в процеса на упражняване на професионална дейност;

- да използват европейските фондове, по-специално Европейския социален фонд, за подпомагане на образованието и обучението;
- да подкрепят програмите за интегриране на пазара на труда и да насърчават предприятията да използват такива инструменти за създаване на стабилни работни места;
- да възвърнат престижа на преподавателската професия, като насърчават уважението към образователната дейност и непрекъснатото обучение на преподавателите и като подобряват техните условия на труд и заплащане.

2. Въведение

- 2.1 Започналата през 2008 г. финансова криза предизвика най-острата икономическа криза след 30-те години на миналия век и най-големия спад на световния БВП след Втората световна война. В резултат на това днес в Европа сме свидетели на дълбока икономическа и социална криза, свързана със закриване на хиляди предприятия, най-вече МСП, увеличаване на безработицата, намаляване на заплатите, орязване на бюджетите на системите за социална защита, увеличаване на данъците върху потреблението и на цените на стоките от първа необходимост, задълбочаване на бедността и социалното изключване.
- 2.2 Анализът на причините за кризата не е предмет на настоящото становище – със становището се цели да се подчертаят отрицателните аспекти, които тя предизвика и продължава да предизвиква в социалната тъкан, и да се посочат някои стратегии, необходими за намаляването на въздействието ѝ и преодоляването на последствията от нея.
- 2.3 В становището ще бъде разгледано значението на образованието и обучението като основни инструменти за борба с кризата, връзките между образование/обучение и света на труда, интеграцията на младите хора на пазара на труда, нуждите и отговорността на предприятията във връзка с обучението на техните работници и насърчаването на достойни и качествени работни места.
- 2.4 От друга страна, в настоящото становище се изразява също и мнението, че запазването на европейския социален модел изисква цялото общество да направи колективно усилие, като проявява творчество и чувство за солидарност.

3. Общи бележки

3.1 С оглед на анализа на тази проблематика четири неотдавнашни инициативи на Европейската комисия са от особено значение:

- „Програма за нови умения и работни места: европейският принос за постигане на пълна заетост“¹, в която, с цел заетостта на лицата на възраст между 20 и 64 години да достигне 75% през 2020 г., се определят следните приоритети: по-оперативни пазари на труда, по-квалифицирана работна ръка, по-качествени работни места и условия на труд, по-решителни политики за насърчаване на създаването на работни места и на търсенето на работна ръка²;
- инициативата „Младежта в движение“³, с която се цели да се разгърне потенциалът на младите хора с цел постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в Европейския съюз⁴;
- съобщението относно „Справяне с преждевременното напускане на училище: ключов принос към стратегията „Европа 2020“⁵, в което се прави анализ на въздействието на напускането на училище върху хората, обществото и икономиката, излагат се накратко причините за това явление и се описват настоящите и бъдещите мерки на европейско равнище;
- Европейската квалификационна рамка, чиято цел е да насърчава сравнението между националните образователни системи, като дава възможност за по-голяма мобилност по време на обучението и признаването на европейско равнище на знанията, уменията и способностите.

Във всички тези документи се призовава за по-тясно сътрудничество между секторите на образованието и обучението и пазара на труда – в съответствие с една споделяна от ЕИСК гледна точка.

3.1.1 Комитетът отбелязва също, че през 2012 г. Комисията предвижда да постави началото на „Панорамата на уменията в ЕС“, с която се цели да се осигури по-голяма прозрачност както за кандидатите за работа и за работниците, така и за предприятията и/или публичните администрации. Тази „панорама“ ще бъде достъпна в Интернет и ще съдържа актуализирани прогнози за предлагането и търсенето на умения до 2020 г. благодарение на работата в мрежа на националните органи, прогнозиращи развитието на пазара на труда.

1 COM(2010) 682 окончателен.

2 Вж. становище на ЕИСК относно „Нови умения за нови работни места“, ОВ С 128, 18.5.2010 г., стр. 74.

3 COM(2010) 477 окончателен.

4 Във връзка с това вж. становището на ЕИСК относно „Младежта в движение“, ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 55.

5 COM(2011) 18 окончателен.

3.1.2 Значението на европейските секторни съвети като форум, чрез който социалните партньори могат да участват в анализа на уменията на работниците и нуждите на пазара на труда, трябва да бъде подчертано и като средство за ускоряване на обмена на информация и добри практики, предоставени от съветите или обсерваториите на всяка страна⁶.

3.2 Кризата и пазарът на труда

3.2.1 Финансовата и икономическа криза оказва катастрофално въздействие върху пазара на труда. По данни на МОТ през 2010 г. безработните в света са били 250 милиона, като през същата година равнището на безработица се е повишило от 5,7% на 6,2%. Освен това в много страни безработицата е съпроводена от понижаване на качеството на заетостта и по-голяма несигурност на работните места.

3.2.2 По данни на Евростат през януари 2011 г. общото равнище на безработица е било 9,9% в еврозоната и 9,5% в ЕС-27, като броят на безработните е достигнал 15 775 милиона души в еврозоната и 23 048 милиона в ЕС-27, от които почти 5 милиона са трайно безработни.

3.2.3 През периода от края на 2008 г. до февруари 2011 г. равнището на безработица в ЕС-27 се увеличи от 7,7% на 9,5% (безработицата сред мъжете нарасна от 6% до 9,5%, сред жените – от 7,5% на 9,6%, сред младежите – от 19,7% на 20,4%).

3.2.4 Тези цифри обаче не показват значителните разлики между държавите-членки (от 4,3% в Нидерландия до 20,5% в Испания) и дават малко информация за някои силно засегнати групи (имигрантите и по-възрастните работници).

3.2.5 Безработицата сред младите хора във възрастовата група 15-25 години достигна 20,4%, като само в периода между първото четиримесечие на 2008 г. и първото тримесечие на 2009 г. се увеличи с 4 пункта. Освен това трайната безработица в тази възрастова група се увеличи с почти 30% от пролетта на 2008 г., като броят на трайно безработните млади хора достигна 1,2 милиона при общ брой на трайно безработните 5,2 милиона.

3.2.6 При работниците с ниски заплати (които като цяло са и с по-ниска квалификация) рискът от безработица е от два до три пъти по-голям отколкото при работниците с по-високи заплати.

3.2.7 И тази ситуация засяга най-вече младите хора, тъй като рискът да получават ниска заплата е два пъти по-висок при младите хора (въпреки че те като цяло са по-квалифицирани) отколкото при работниците на средна възраст.

6

Вж. становището на ЕИСК относно „Съответствие между уменията и променящите се нужди на индустрията и услугите — принос на евентуално създаване на европейско равнище на секторни съвети по заетостта и уменията“ (ОВ С 347, 18.12.2010 г., стр.1).

- 3.2.8 Според Евростат⁷ през 2007 г., още преди да започне кризата, 79 милиона граждани са били изложени на риск от бедност, а 32 милиона са били бедни. Въпреки че работещите са изложени на риск от бедност в по-малка степен, най-малко 17,5 милиона трудещи се са „работещи бедни“⁸.
- 3.2.9 Нарастването на несигурността е характерна черта на новите работни места и засяга най-вече младите хора. Това има редица последствия както за тях самите, така и за обществото (късно напускане на дома на родителите, зависимост от родителите, отлагане на решенията за брак и майчинство)⁹. Следва да се отбележи, че несигурността на работното място не е синоним на временните трудови договори, а на злоупотребата с тях в случаите, когато съществува призната постоянна необходимост от извършване на дадена работа.
- 3.2.10 Според ЕИСК основните проблеми и предизвикателства са следните:
- а) несъответствието между наблюдаваното понастоящем икономическо възстановяване, макар и с големи различия между държавите, и продължаващото влошаване на положението на пазара на труда, по-специално под формата на растеж без работни места. ЕИСК се присъединява към предупреждението на МОТ по този повод, което се съдържа в последния „Глобален доклад за трудовата заетост“¹⁰ и в заключенията от неотдавнашната среща „Диалог за растежа и заетостта в Европа“¹¹;
 - б) социалните дисбаланси, дължащи се на трудното положение на пазара на труда, по-специално на младите хора (въпреки че те са по-квалифицирани от предходните поколения) и на трайно безработните;
 - в) демографската ситуация в Европа, по-специално застаряването на активното население, което може да задълбочи недостига на умения на пазара на труда;
 - г) все по-честите промени в естеството на заетостта. Според Европейския център за развитие на професионалното обучение (CEDEFOP) търсенето на висококвалифицирани лица може да се увеличи с 16 милиона до 2020 г., на лица със средна квалификация – с 3,5 милиона, докато търсенето на нискоквалифицирани лица може да спадне с 12 милиона. Недостигът на умения ще се засилва, по-специално в областите „НТИМ“ (наука, технологии, инженерство и математика), енергетика, информационни и комуникационни технологии, екологичен транспорт, околна среда и здравеопазване. Новите работни места по своята същност се отличават все повече от онези, които се закриват, и на безработните им е все по-трудно да се включат отново в трудовия живот.

7 „Statistics in Focus“ (46/2009).

8 Вж. становище на ЕИСК относно „Труд и бедност“, ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 52.

9 „Youth in Europe – A statistical portrait 2009“ („Младежта в Европа – статистически портрет 2009 г.“).

10 „Глобален доклад за трудовата заетост“ (www.ilo.org).

11 „Диалог за растежа и заетостта в Европа“, 1-3 март 2011 г., Виена (www.ilo.org).

3.3 **Кризата и образованието**

- 3.3.1 Образованието е инструмент за лична реализация, за включване в производствената дейност, за социално сближаване и подобряване на условията на живот. Според Евростат при хората с по-високо образование очакваната продължителност на живота е по-голяма.
- 3.3.2 Ниското образование се свързва с бедност и социално изключване, което обяснява акцента върху гарантирането на достъп до публични услуги (по-специално образование и обучение) в политиките за включване.
- 3.3.3 В стратегията „Европа 2020“ се подкрепя идеята, че образованието в Европа трябва да се подобри – от предучилищната подготовка до тази във висшите учебни заведения, с цел повишаване на производителността и борба с неравенствата и бедността, като убеждението е, че Европа ще може да процъфтява само ако населението разполага с уменията, които му позволяват да допринася за една икономика, основана на знанията, и да се възползва от нея.
- 3.3.4 ЕИСК споделя загрижеността, изразена от Европейската комисия в „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, според която Европа изостава във възприемането на новите технологии, като се подчертава, че 30% от европейците никога не са ползвали Интернет и че разходите на ЕС за научноизследователска и развойна дейност в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) представляват едва 40% от тези на САЩ. Обучението за работа с цифрови инструменти от най-ранна детска възраст е фактор, способстващ за включването.
- 3.3.5 ЕИСК констатира също така, че в сравнение със САЩ и Япония в Европа се наблюдава дефицит на иновации, на който трябва да се противодейства посредством увеличаване на броя на висококвалифицираните лица, на инвестициите на държавите и предприятията в научноизследователската и развойната дейност и осъществяването на по-добра връзка между науката, технологиите и производствените дейности. Освен това отбелязва, че терминът „иновация“ включва както организацията на труда, така и социалните иновации.
- 3.3.6 Двете големи цели на Комисията в областта на образованието с оглед на стратегията „Европа 2020“ са:
- а) намаляване на дела на учениците, които преждевременно напускат училище, до под 10%;
 - б) увеличаване до 40% на дела на хората на възраст 30-34 години, завършили университетско или равностойно на университетското образование.

- 3.3.7 ЕИСК споделя загрижеността на Комисията във връзка с преждевременното напускане на училище. Това е сложно явление със сериозни последствия за качеството на работните места, към които младите хора могат да се стремят, и неговото ограничаване изисква твърд политически ангажимент и нови методи за разглеждане на проблема и за действие.
- 3.3.8 Според Комисията през 2009 г. повече от 6 милиона млади хора (14,4% от младите хора във възрастовата група 18-24 години) са изоставили своето образование (училищно или под формата на професионално обучение), като са завършили само първия цикъл на средното образование или по-ниско ниво, а 17,4% от тях са завършили само начално образование¹². Това означава, че намаляването на преждевременното напускане на училище средно с 1 пункт всяка година би създавало потенциал от половин милион млади квалифицирани работници, които ще бъдат в състояние да започнат работа.
- 3.3.9 Друг важен аспект, който следва да се разгледа, е делът на учащите, които повтарят учебни години. По данни на проучването на PISA от 2009 г. в началното училище този дял е 11% в Ирландия, 21% в Испания и достига 22,4% в Нидерландия и Португалия. Тези тенденции се запазват и при по-ниската степен на средното образование – делът на повтарящите варира от 0,5% във Финландия до 31,9% в Испания.
- 3.3.10 Що се отнася до висшето образование и научните изследвания, по данни на Евростат за 2009 г. в Европа делът на лицата, получили дипломи за висше образование през тази година, е бил едва 32,3%. Съкращаването на бюджетите, което се извършва понастоящем в повечето държави¹³, ще изложи на още по-голям риск университетските изследвания и ще има последствия в голям брой сектори на икономиката и обществото (технически, медицински, социални и хуманитарни науки).

4. Специфични бележки: предложенията на ЕИСК

4.1 Укрепване на образованието по време на криза

- 4.1.1 По време на криза е важно да се напомня, че образованието е основно право на човека и обществено благо, което трябва да се гарантира на всички при равни условия, безвъзмездно и без каквато и да било дискриминация, като се отчитат аспектите, свързани с пола.

¹² „Le redoublement dans l'enseignement obligatoire en Europe: réglementations et statistiques“ („Повтарянето в рамките на задължителното образование в Европа: регламентиране и статистика“). Мрежата „ЕВРИДИКА“, януари 2011 г.

¹³ В Латвия след съкращаване с 48% през 2009 г. в университетите последва ново съкращаване с 18% през 2010 г., в Италия до 2013 г. са предвидени съкращения на бюджетите с 20%, в Гърция те бяха 30%, в Обединеното кралство до 2014-2015 г. ще бъдат от порядъка на 40%.

- 4.1.2 По време на криза инвестирането в образованието не трябва да се разглежда като проблем, а като решение, за да може излизането от кризата да се осъществи при най-добрите условия. Във връзка с това, за да се насърчат държавите-членки да инвестират повече и по-последователно в областта на образованието, те трябва да обръщат специално внимание на публичните инвестиции в образованието, научните изследвания и професионалното обучение, когато оценяват своите бюджетни цели в средносрочен план.
- 4.1.3 Също толкова важно е да се припомни, че образованието е колективна задача на цялото общество. Училището е специализирана институция, в която работят професионалисти и която не може и не бива да остава изолирана. То преди всичко трябва да взаимодейства със семействата, чиято роля е незаменима, но същевременно трябва да поддържа и постоянен диалог с общността и икономическите и социалните участници.
- 4.1.4 ЕИСК е убеден, че придобиването на солидни основни познания позволява на учениците да се адаптират по-добре и че колкото е по-успешен процесът на придобиване на знания, толкова по-лесно ще бъде да се отчетат нуждите на пазара при избора на училище и професия.
- 4.1.5 По-специално образованието трябва:
- а) да помага на учениците да филтрират информацията, която получават, и да ги учи да използват най-добрите средства за планиране на своето лично и професионално бъдеще;
 - б) да насърчава критичното мислене и да развива духа на любознателност и предприемачество, способен да поема инициативи и да решава проблеми. В този смисъл взаимодействието между училищата и предприятията може да бъде много полезно;
 - в) да изгражда реализъм у учениците, така че те да приемат усилията, които обучението изисква, и да признават неговата стойност. Важно е учениците да разберат, че ученето си заслужава и че културата не е нещо, което само се консумира, а трябва също така да се възприема и развива;
 - г) да дава солидна първоначална подготовка, по-специално в областта на майчиния език и математиката, както и на други знания и умения, необходими за добра интеграция на пазар на труда, обхващащ цялото европейско пространство, а именно изучаване на различни съвременни езици, което да започва от началното училище, като по този начин допринася за по-добра готовност за учене през целия живот;
 - д) да развива творческите и естетическите способности на всеки човек, които да насърчават дух на отвореност към културата и иновациите;
 - е) накратко, става въпрос за формиране на свободни и солидарни граждани, които осъзнават своите права и задължения и са способни да се трудят достойно при най-добрите условия.

- 4.1.6 Това изисква първоначалното и продължаващото обучение на преподавателите да бъде много по-всеобхватно и обогатяващо от това, което се практикува в момента. Необходимо е обучение, което да мобилизира преподавателите и да им помага да възприемат нови педагогически подходи, съобразени с предизвикателствата, пред които са изправени (нови технологии, нови нужди на пазара на труда, среда с културно многообразие, все повече ученици от имигрантски произход и др.). Държавите-членки трябва да насърчават уважение към образователната дейност, да улесняват непрекъснатото обучение на преподавателите и да се стремят да подобряват техните условия на труд и заплащане.
- 4.1.7 Образованието трябва да обхваща всички етапи от живота, от предучилищното до висшето образование и образованието на възрастните, както и различни образователни среди – официална, неофициална и неформална. Държавите трябва да развиват образованието в съответствие с бъдещите икономически и социални предизвикателства: общества на знанието и икономики с висока производителност и ниски въглеродни емисии.
- 4.1.8 С оглед на това ЕИСК препоръчва на Европейския съюз:
- а) да изпълни ангажиментите, поети в рамките на инициативите „Младежта в движение“, „Програма за нови умения и работни места“ и Съобщението относно преждевременното напускане на училище;
 - б) да проучи възможността за използване на европейските фондове за постигане на целите в областта на образованието, обучението, научноизследователската и развойната дейност в ЕС;
 - в) да подкрепя програмите за интегриране на пазара на труда, като насърчава правителствата и предприятията да използват такива инструменти за създаване на стабилни работни места;
 - г) да укрепват, развиват и задълбочават програмите за обмен на учащи на различни образователни равнища;

също така Комитетът препоръчва на държавите-членки:

- а) да вземат мерки, за да не се допусне преодоляването на икономическата криза и по-специално на кризата с държавния дълг да постави под въпрос публичните инвестиции в националните образователни и обучителни системи;
- б) да запазят (и по възможност да увеличат) инвестициите в научноизследователската и развойната дейност;
- в) да лансират и координират инициативи за подобряване на преподаването на дисциплините „НТИМ“ (наука, технологии, инженерство и математика);

- г) да предприемат мерки за възвръщане на съответния престиж на преподавателската професия и гарантиране на изпълнението на преподавателската мисия¹⁴;
- д) да създават системи за училищно и професионално ориентиране с цел предоставяне на по-добра информация за основните умения, необходими за навлизане на пазара на труда, и за начините, по които те могат да се придобият;
- е) да разработват алтернативни програми за обучение на младите хора, които отпадат от училище или заемат работни места, изискващи ниска квалификация;
- ж) да разрешат проблема, свързан с повтарянето на учебни години, с помощта на инфраструктури за подкрепа на най-слабите ученици;
- з) да стимулират предприятията да развиват способността за приемане на професионалния опит на младите хора;
- и) да стимулират предприемаческия дух на всички образователни равнища.

4.1.9 ЕИСК разбира, че във времена на промени предприятията изискват от работниците специфични умения, поради което обучителните системи трябва да бъдат по-чувствителни към тези потребности и да се съобразяват с тях, след като бъдат придобити солидни базови познания.

4.1.10 Системата на учене, която съвместява образованието с обучението и при която младите хора започват да работят, докато завършват образованието си, е дала положителни резултати в някои европейски страни и поради това следва да бъде анализирана.

4.1.11 ЕИСК съзнава, че образованието е отговорност на държавите-членки, но счита, че Европейският съюз може да ги подкрепи, не само като ги стимулира да изпълняват целите на ЕС, използвайки отворения метод на координация, но и посредством създаването на по-благоприятни условия, например като не включва инвестициите в образованието и обучението в изчисляването на публичния дълг.

4.2 Изтъкване на ценността на обучението – от училището до работното място

4.2.1 Извършваните понастоящем промени (засилване на международната конкуренция, научно-техническа революция, изменение на климата, бързо развитие на нововъзникващите икономики, застаряване на населението) изискват по-квалифицирана работна ръка с повече умения .

4.2.2 Смяната на поколенията сама по себе си не е достатъчна, за да повиши равнището на квалификациите, предвид факта, че голям брой млади хора с високи умения заемат работни места, изискващи ниски квалификации. Освен това несъответствието между полученото образование и характера на извършваната работа може да доведе до обезценяване на уменията.

¹⁴ Вж. становище на ЕИСК относно „Подобряване на качеството на подготовката на учителите“, ОВ С 151, 17.6.2008 г., стр. 41.

- 4.2.3 Според ЕИСК решението е в развитието на качествената заетост, поради което признава стойността на препоръчвания от МОТ „достоеен труд“.
- 4.2.4 За тази цел е важно да се инвестира в активни политики за заетост и професионално обучение с подкрепата на европейските фондове, по-специално на Европейския социален фонд¹⁵.
- 4.2.5 Важно е също така да се разбира, че създаването на работни места зависи от динамиката на предприятията, а това изисква премахването на излишните административни тежести, свързани с икономическата дейност, най-вече при създаването на нови предприятия.
- 4.2.6 Във връзка с това ЕИСК препоръчва следните приоритетни инициативи:
- 4.2.6.1 Насърчаване на включването на младите хора на пазара на труда посредством:
- а) подобряване на системите за училищно и професионално ориентиране, като се предоставя по-точна информация за развитието и нуждите на пазара на труда, необходимите професионални умения и начините, по които те могат да се придобият;
 - б) създаване на програми за включване в професионалния живот чрез стажове или обучение в работна среда;
 - в) разработване на специални програми за обучение на младите хора, които отпадат от училище или заемат работни места, изискващи ниска квалификация;
 - г) прекратяване на обвързването на типа договор (постоянен или не) с възрастта на работника, така че младите работници да не бъдат санкционирани само поради факта, че са млади.

15

Вж. становището на ЕИСК относно „Бъдещето на Европейския социален фонд след 2013 г.“, ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 8.

4.2.6.2 Посрещане на предизвикателствата, свързани с ученето през целия живот чрез:

- а) гарантиране на всички на необходимите условия за учене през целия живот, което дава възможност за увеличаване на уменията и достъп до работни места, изискващи по-висока квалификация, като по този начин се постига целта на стратегията „Европа 2020“ за „приобщаващ растеж“;
- б) подобряване на обучението (специализация и преквалификация) на всички работници на пазара на труда, чиито умения, придобити в учебния процес, са недостатъчни. При тези инициативи е важно да се отчитат възрастта, опитът и знанията на съответните работници;
- в) официално признание на индивидуалното право на качествено и сертифицирано обучение, при което за всички работници се определя годишен брой на часовете за обучение, независимо от равнището на квалификацията и типа на договора;
- г) застъпване за изготвянето в предприятията на планове за развитие на индивидуалните умения, които да се съставят съвместно от работниците и работодателите, като се отчитат условията в предприятията, по-специално МСП, в духа на споразумението между работниците и работодателите, сключено на европейско равнище;
- д) подкрепа на инициативите, насочени към по-добро признаване на неофициалното обучение, гарантиране на неговото качество и по-добро популяризиране на уменията, придобити извън официалната система (каквото е случаят с Европейския паспорт на уменията);
- е) установяване на тясна връзка между професионалното обучение и кариерата на работника, като се инвестира в признаването, валидирането и сертифицирането на уменията, придобити в процеса на упражняване на професионална дейност. И в двата случая държавите трябва да упражняват контрол върху качеството на услугите по оценяване и сертифициране;
- ж) полагане на усилия с цел обученията да бъдат насочени приоритетно към безработните;
- з) отчитане на факта, че публичните служби отговарят за изпълнението на по-активна роля в политиката за обучение на приоритетните групи, като работниците с по-ниски умения и квалификации или заемащи несигурни работни места, и най-уязвимите групи, като лицата с увреждания, по-възрастните безработни и имигрантите;
- и) отчитане на аспектите, свързани с пола, на пазара на труда и премахване на неравенствата и дискриминацията, по-специално разликата в заплащането на мъжете и жените.

4.2.6.3 Подобряване на уменията и използване на потенциала на по-възрастните работници:

- а) ЕИСК подчертава големият риск, който представлява трайната безработица (загуба на доход и квалификации, както и социално изключване), поради което счита, че обществените бюра по труда трябва да играят по-активна роля в намирането на работни места за трайно безработните и да разработват активни политики за заетост и професионално обучение;
- б) както на равнището на ЕС, така и на равнището на държавите-членки социалният диалог в отделните сектори играе основна роля за разрешаване на проблемите, свързани с квалификациите, като вследствие на това се подчертава значението на секторните съвети за квалификациите в тази област;
- в) от тази гледна точка следва да се запазва и насърчава сключването на колективни трудови договори, тъй като както работниците, така и предприятията са заинтересовани от повишаване на квалификациите;
- г) в условията на криза би било обосновано да се разчита на Европейския социален фонд за финансиране на мерките за повишаване на квалификациите и на иновационните проекти за създаване на работни места;
- д) би било полезно също така да се създават условия, позволяващи на по-възрастните хора да избират продължаване на активния живот посредством подобряване на здравеопазването, приспособяване на работата към хората, изтъкване на престижа на труда и повишаване на квалификациите, като се отчитат принципите, определени в Препоръка 162 на МОТ¹⁶;
- е) във връзка с това е от значение по-специално да се използва потенциалът на възрастните работници да предават знания на работното място, като това може да бъде обсъдено от представителите на работниците и предприятията.

Брюксел, 14 юли 2011 г.

Председател
на Европейския икономически и социален
комитет

Staffan NILSSON

¹⁶ Препоръка 162 относно възрастните работници, 1980 г., МОТ (<http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R162>).